

## תוכן העניינים

מבוא .....	3
פרק 3 - עובדים זרים ותאונות עבודה.....	4
ביבליוגרפיה.....	12

## מבוא

בישראל, כמו במדינות רבות בעולם, קיימת מערכת מקיפה למדי שתפקידה לדאוג לעובדים שנפגעים במהלך העבודה שלהם, ולספק להם גם פיצוי ישיר על הנזק שנגרם להם וגם, במקרים מסוימים, הבטחת הכנסה במקרים שבהם התאונה פגעה ביכולת שלהם להתפרנס. אבל מתברר כי לא תמיד העובדים הנפגעים ממצים את כל הזכויות שמגיעות להם בחוק. אולי באופן מפתיע, לא רבים מתייחסים די הצורך לתופעה הזו. "משום מה נראה, שחשיבותו של אי-המיצוי, שהוא התופעה של בני-אדם או של משקי-בית שאינם מקבלים את סכום הגמלה שהם זכאים לה כחוק, אינה ברורה מאליה." (ון-אורשוט, 1999).

עבודה זו תעסוק בתופעה של אי-מיצוי הזכויות במקרים של תאונות עבודה. באופן כללי, אפשר לחלק את סוגי המקרים האלה לשני סוגים שונים של עובדים – אזרחי ישראל לעומת עובדים זרים. ניתן כמובן גם לערוך את החלוקה הזו לפי קווים אחרים, אבל ניתן לומר שסוג הבעיות שגורמות לעובדים זרים שלא למצות את הזכויות שלהם הוא שונה מעיקרו מאלו שאזרחים נתקלים בהם, גם אם יש כמה נקודות משותפות. לדוגמא, המחקר העדכני ביותר בנושא (הולר, גל, בניש, ותרשיש, 2011), שסוקר למעשה את התחום של מיצוי זכויות בישראל, כלל אינו מזכיר את העובדים הזרים. בהתאם לכך, עבודה זו תחולק לסקירה כללית של רשת הביטחון לנפגעי תאונות עבודה, ולשני פרקים נפרדים שיעסקו בשני סוגי האוכלוסיות האלה – אזרחי ישראל ועובדים זרים.

שאלת מחקר – מהם הגורמים לאי מיצוי זכויות בנושא תאונות עבודה בישראל ?

ראשי פרקים –

מבוא

1. רשת הביטחון הסוציאלי לנפגעי תאונות עבודה
2. אי מיצוי זכויות נפגעי תאונות עבודה בשל :
  - 2.1 אופי העבודה
  - 2.2 חוסר נגישות של התכנית לנפגעים
  - 2.3 כשל סיבתי- רפואי
  - 2.4 נפגע מעבירה פלילית בעבודה
3. עובדים זרים ותאונות עבודה.
4. דיון ומסקנות

### פרק 3 - עובדים זרים ותאונות עבודה

פרק זה יעסוק באוכלוסיה מסוימת – העובדים הזרים בישראל. יש לומר מראש שאין הרבה מחקר על השאלה הספציפית מהן הסיבות לאי-מיצוי של זכויות בנושא תאונות עבודה בישראל בקרב העובדים הזרים. ישנם מעט מחקרים על הסיבות לאי-מיצוי זכויות בכלל (לא רק נפגעי תאונות עבודה) בקרב אזרחי ישראל, מעט מחקרים על זכויות של עובדים זרים בישראל, ומעט עוד יותר מחקרים שעוסקים ממש בשאלה הזו. מחברת אחד המחקרים החשובים בנושא (אזולאי-זלטקין, 2005) כתבה במאמר המבוסס על המחקר שעקב מיעוט מקורות המידע האמינים על העובדים הזרים שהם נפגעי עבודה בישראל היא נאלצה להסתמך על מקורות מידע מגוונים על מנת לבסס את המחקר. התמונה השתנתה אומנם מאז שהמחקר הזה נערך, אבל יש לציין שכמה שאלות חשובות לגבי הנושא הזה עדיין לא זכו למחקר מקיף.

מסיבה זו פרק זה יסקור לא רק את המחקרים שעוסקים באופן ישיר בגורמים לאי-מיצוי של זכויות בנושא תאונות עבודה בישראל בקרב העובדים הזרים, אלא גם בכמה מחקרים שהנושא שלהם אינו בדיוק זה, אבל בכל זאת הם מאירים נקודות חשובות לגבי הנושא הזה.

#### אי-מיצוי זכויות בישראל – רקע כללי

המחקר על הסיבות לכך שזכאים לא ממצים את הזכויות שלהם התרכז בעבר בעיקר בשאלות שנוגעות לאינדיבידואל – מדוע הוא או היא לא עושים את מה שהם צריכים לעשות על מנת לקבל את מה שמגיע להם לפי חוק, בזמן שנראה שאמור להיות ברור שזהו הצעד שמשרת את האינטרסים שלהם. בשנות התשעים של המאה הקודמת התפתחה גישה רחבה יותר, שבוחנת לא רק את תהליכי קבלת ההחלטות של האינדיבידואל, אלא גם את ההקשר הרחב יותר שבו מתקיים התהליך הזה. באופן זה האחריות על אי-המיצוי אינה מוטלת עוד על האינדיבידואל בלבד. המחקר שנעשה בהתאם לגישה החדשה הזו מצאה שורה ארוכה של גורמים נוספים שעשויים לתרום לאי-המיצוי של הזכויות. "ניתן למנות עימם אי נגישות פיזית או שפתית, ניצול חסר של טכנולוגיות מידע ותקשורת, יחס לא מקצועי או מכותים, מחסור בכוח אדם, טפסים מורכבים ולא מובנים, טעויות מנהליות ועוד" (הולר, גל, בניש, ותרשיש, 2011: עמ' 10).

כפי שניתן לראות מהסקירה הכללית הזאת, שלא עוסקת דווקא בעובדים זרים בישראל, יש בין הגורמים העיקריים לאי-מיצוי של זכויות כמה וכמה גורמים שנראים אפילו מבחינה תיאורטית בלבד בעלי חשיבות גדולה במקרה של עובדים זרים: הם לא דוברים את השפה היטב, קשה להם יותר לנצל את טכנולוגיית המידע, וקשה להם גם להגיע פיזית למקומות שאליהם הם צריכים להגיע על מנת לקבל את הזכויות שלהם.

במחקר כללי על החסמים הניצבים בפני מיצוי זכויות בישראל נמצא כי הרוב המכריע של החסמים נמצאים בממשק שבין האזרח לבין הרשויות (בניש ולירון, 2018). כלומר, גם במקרה של אזרחים ישראלים, דוברי השפה העיברית, נמצא כי המכשולים העיקריים שעומדים בפני מיצוי הזכויות נוגעים לא לדרך שבה האזרחים והרשויות באים במגע. הבעיה היא לא בחקיקה או בתקנות